

« zurück blättern vor »

ŚLUSARZ subst. m., ab 1444; auch *slosarz, slossar, śłószarz, slusarz, szlosarz, szłószarz, ślosarz, śłószarz*; ‘Handwerker, der Schlösser, Schlüssel, Tür- und Fensterbeschläge, kleine Maschinenteile usw. herstellt; Arbeiter in einer Schlosserei’ – ‘rzemieślnik zajmujący się wyrobem zamków, kluczy, oku do drzwi i okien, drobnych części do maszyn itp.; pracownik ślusarni’: 1444 AGZ XII 126, STP *Famosus slosarz, civis in Halicz.* o 1448 Przem II nr 404, STP *Martinus domum ipsius... resignavit Iacobo slossar.* o 1528 Murm 181, SPXVI *Claustrarius eyn schlofffer Slosarz.* o 1544 LibMal 78v, SPXVI *kthorego cząfzcz [...] szlyoffzarzevi [...] przedal.* o 1558 GliczKsiąż G6, SPXVI *yeſliby cyeſlow do domu zbudowánya / fłofárzow do zawyas [...] nye bylo.* o 1568 Rej Zw. 4b, L *Pyta śłószarza, ma-li mocną kłódkę?* o 1588 Calep 402a, SPXVI *Faber – Rzemiesnik wffeliakyy koło twardei roboty, iaki ieft kowal, sloszarz, cziesla, muliarz.* o (†1597) 1599 W.Jes. 44 12, L *Śłószarz piłą robi etc.* o 1640–1684 PoczOdlPam 75, SP17 *Kazala Słofarzowi [...] zanitować [sc. skrzynię] Mocno zelaznemi gozdziami.* o 1675 HaurEk 24–25, SP17 *Na Myfzy y Szczorki, Doftać prochu, z piłowania żelaznego od Słusárzá.* o 1712 Inw.pozn.i kal. 319, SP17 *Rzemieśnikow 4, to iest kowal, slosarz i szewcow 2.* o (1717) 1964 Sieniawska 92 *ślusarz ganek robi [w pałacu].* o 1899 Przyb.Warsz. I 9, DOR *Popatrz, proszę, na kraty, zdobiące drzwi, na owe floresy i zagięcia w żelazie kute, majstersztyki domorostłych ślusarzy, pełne niekłamanego wdzięku i artyzmu.* o 1950 Fot.Fiz. VI 37, DOR *Wiemy wszyscy, jak ciężko pracuje kowal lub ślusarz, który kawatkom żelaza nadaje żądany kształt.* – STP, SPXVI, MA CZ, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR. ◇ **Var:** *slosarz* subst. m., 1444 AGZ XII 126, STP o [LBel.] 1770 Szyl Przedm, MAY – STP, SPXVI, MA CZ, TR; *slossar* subst. m., 1448 Przem II nr 404, STP o [LBel.] 1490 LibIur nr 8530, STP – nur STP; *śłószarz* subst. m. – CN; *slusarz* subst. m., 1675 HaurEk 24–25, SP17; *szlosarz* subst. m., 1558 GliczKsiąż G6, SPXVI – SPXVI, SWIL (prze.); *szłószarz* subst. m. – L, SW (m.u.); *ślosarz* subst. m. – SWIL; *śłószarz* subst. m., 1841 Łab., Sw o [LBel.] †1860 Podcz., Sw – L, SWIL, SW; *ślusarz* subst. m., (1717) 1964 Sieniawska 92 – L, SWIL, SW, DOR. ◇ **Etym:** mhd. *slozzer* subst. m., ‘Schlosser’, LEX. ◇ **Der:** *szlyoszarski* adj., [hapax] ca.1500 R XLVII 355, STP; *śłoszarzski* adj., [hapax] 16. Jh. SPXVI; *śliosarski* adj., [hapax] 1564 MA CZ 193c, zuerst geb. MA CZ; *slosarski* adj., 1683–1686 SolGeom II 2, SP17; *slosarka* subst. f., ‘Frau des Schlossers’, [hapax] 1714 Inw.pozn.i kal. 344, SP17, zuerst geb. TR; *sloszarzski* adj., [hapax] 1. H.18. Jh. KomonDziej 112v–113r, SP17; *slosarczyk* subst. m., zuerst geb. TR; *slosarstwo* subst. n., ‘Schlosserhandwerk’, zuerst geb. TR; *śłosarstwo* subst. n., ‘dss.’, [hapax] 1765–1784 Mon. 75 530, L, zuerst geb. L; *śłósarka* subst. f., zuerst geb. L;

śłósarnia subst. f., ‘Schlosserwerkstatt’, zuerst geb. L; *śłósarski* adj., zuerst geb. L; *śłósarstwo* subst. n., ‘Schlosserhandwerk’, zuerst geb. L; *śłosarczyk* subst. m., ‘Schlossergeselle’, zuerst geb. L; *ślusarski* adj., 1841 Łab., Sw, zuerst geb. Sw; *śłosarczyk* subst. m., zuerst geb. SWIL; *ślusarczyk* subst. m., zuerst geb. SWIL; *ślusarka* subst. f., ‘Schlosserei; Frau des Schlossers’, 1946 Pigoń Komb. 88, DOR, zuerst geb. Sw; *ślusarnia* subst. f., ‘Schlosserwerkstatt’, [hapax] (1948) 1952 New.Chłopiec 42, DOR, zuerst geb. Sw; *ślusarstwo* subst. n., ‘Schlosserhandwerk’, [hapax] 1954 Gaz.Kuj. 298, DOR, zuerst geb. Sw; *ślusarzowa* subst. f., ‘Frau des Schlossers’, zuerst geb. Sw; *śłószarzowa* subst. f., ‘dss.’, zuerst geb. Sw; *ślusarzyna* subst. m., ‘schlechter Schlosser’, zuerst geb. Sw. ❖ Die Belege von 1444 und 1448 können sich auf Personennamen beziehen, was für das entsprechende Appellativum ein etwas früheres Datum voraussetzen würde.

« zurück blättern vor »